

БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «РОКАДА»

**ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ДО
16 ДНІВ АКТИВІЗМУ ПРОТИ ГЕНДЕРНО
ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА**

МОЛОДЬ ЗА ГЕНДЕРНУ РІВНІСТЬ

25 ЛИСТОПАДА – 10 ГРУДНЯ 2024

ПЕРЕДМОВА

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Ми раді представити вам збірник науково-практичних студентських статей, підготовлений у рамках ініціативи «16 днів активізму проти насильства». Це видання є результатом роботи молодих науковців, які прагнуть не лише досліджувати проблему гендерно зумовленого насильства, але й активно сприяти розбудові суспільства, заснованого на рівності, повазі та безпеці для кожного.

Гендерна рівність є не лише правовою та соціальною необхідністю, а й ключовим фактором розвитку демократичної України. Насильство за ознакою статі, зокрема домашнє насильство, залишається серйозним викликом, який потребує комплексного підходу. Саме тому особливо важливо залучати молодих фахівців та фахівчинь до розробки інноваційних рішень у сфері запобігання та протидії насильству.

Міжнародна кампанія «16 днів проти насильства» щорічно проходить з 25 листопада по 10 грудня. Основна її мета - привернення уваги до проблем подолання насильства, жорстокого поводження, підвищення рівня обізнаності громадян щодо форм насильства, алгоритмів дії для потерпілих, протидії торгівлі людьми та захисту прав жінок та чоловіків.

Статті, зібрані у цьому виданні, охоплюють широкий спектр питань: від аналізу законодавчих механізмів та міжнародного досвіду до дослідження соціальних і психологічних аспектів насильства. Вони не лише окреслюють масштаби проблеми, а й пропонують шляхи її вирішення через науковий підхід, правозахисні ініціативи, освітні програми та практичні механізми підтримки постраждалих.

Сподіваємося, що цей збірник стане цінним внеском у формування нових підходів до запобігання та реагування на випадки насильства, а також мотивуватиме до подальших досліджень і активних дій задля створення безпечного, справедливого та рівноправного суспільства.

Дякуємо всім авторам, організаторам та читачам за небайдужість і готовність змінювати світ на краще.

Окрему подяку за підтримку, допомогу в організації та проведенні конференції хочемо висловити в.о. ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ігорю Євгеновичу Цепенді; представнику уповноваженого ВРУ з прав людини в Івано-Франківській області Віталію Володимировичу Вербовому; керівнику БФ «Крила підтримки» Бігун Аліні Михайлівні; ректору ЧНУ ім.Ю.Федьковича Руслану Романовичу Білоскурському; Protection Associate UNHCR Chernivtsi Олені Ткачовій; старшій викладачці ШСР НаУКМА Тетяні Ростовській; БОНДАР Дмитро Володимирович ректор, кандидату наук з державного управління, доценту, генерал-майор служби цивільного захисту Назарію Ярославовичу Ковалю проректору з персоналу, доктору філософії, полковнику служби цивільного захисту; Ковалю Ігорю Святославовичу заступнику начальника факультету з навчально-наукової роботи факультету психології та соціального захисту, кандидату педагогічних наук, підполковнику служби цивільного захисту; Яремко Роману Ярославовичу, доценту кафедри практичної психології та педагогіки факультету психології та соціального захисту, кандидату психологічних наук, майору служби цивільного захисту; Судніціній Христині Володимирівні, начальниці сектору психологічного забезпечення, капітану служби цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Севастьяновій Олені Михайлівні, магістру психології, старшій викладачці кафедри психології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Дослідження проведено в межах діяльності фонду як виконавчого партнера Агенства ООН у справах біженців, що має на меті підтримку внутрішньо переміщених осіб, постраждалого населення та інших вразливих категорій громадян. Погляди, представлені у цьому дослідженні, належать його авторам і не обов'язково відображають офіційну політику Агенства ООН у справах біженців.

З повагою, Благодійна організація «Благодійний Фонд «Рокада».

Греля Д., курсантка навчально-наукового інституту № 1, Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Кам'янець-Подільський **РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Коваль І., кандидат педагогічних наук, Чечільницька Ю., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності **ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ ДОБРОБУТ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ**

Бойко А., студентка 4 курсу, Попов О., к.пед.н., асистент, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці **ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО ПОВ'ЯЗАНЕ ІЗ ВЖИВАННЯМ АЛКОГОЛЮ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА**

Богомазова С. – фахівець (з гендерної рівності), ад'юнкт ад'юнктури за спеціальністю 053 «Психологія» Національного університету цивільного захисту України **ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Басараб О., к.ю.н, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький; Плюсик Б. Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький **ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО**

Погляди, представлені у цьому збірнику, належать його авторам і не обов'язково відображають офіційну політику Агентства ООН у справах біженців або інших партнерських організацій.

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ ДОБРОБУТ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

Проблема впливу гендерних стереотипів на психоемоційний добробут чоловіків та жінок є надзвичайно актуальною у сучасному суспільстві, оскільки такі стереотипи закріплюються в різних сферах нашого життя – від роботи та освіти до сімейних і особистих відносин. Вони впливають на самосприйняття, самооцінку, а також на можливості для розвитку та самореалізації. Стереотипи сприяють формуванню певних очікувань щодо поведінки чоловіків та жінок, обмежуючи їхній вибір та свободу самовираження. Гендерні стереотипи можуть призводити до значного емоційного та психологічного дискомфорту. Жінки часто стикаються з тим, що їх сприймають як «слабку статтю», що призводить до відчуття меншовартості та впливає на їхню впевненість. У свою чергу, чоловіки, виховані в умовах стереотипу «справжній чоловік не плаче», змушені пригнічувати свої емоції, що може призвести до психічних розладів, зокрема депресії, тривожності, панічних атак.

Гендерна проблематика гальмує розвиток суспільства, що знаходить своє підтвердження у таких негативних наслідках, як зростання витрат на добробут і управління, зниження продуктивності праці, уповільнення економічного зростання. Тому досягнення гендерної рівності є ключовим показником розвитку кожної країни, а в умовах глобалізації сучасне суспільство вимушено щоразу звертатися до проблем гендеру. Рівність між чоловіком і жінкою – це одночасно і цінність, і привілей будь-якого суспільства [1].

Гендерні стереотипи - це стійкі стереотипні уявлення суспільства щодо того, якими мають, або, навпаки не мають бути представники того або іншого гендеру – жінки та чоловіка.

На думку М. Пірен [3], гендерні стереотипи - це «сприйняття, оцінка людиною статі та поширення на неї характеристик статевої групи шляхом застосування загальних характеристик і щодо чоловіків, і щодо жінок, без достатнього врахування можливих відмінностей між ними».

Дослідниця М. Ткалич виокремлює 4 групи гендерних стереотипів [2]:

- **маскулінності-фемінності** — типові уявлення про тілесні, психічні й поведінкові риси жінок і чоловіків (ніжність, турбота, пасивність і домінантність, компетентність, самовпевненість відповідно);
- **змісту праці** - уявлення про «жіночі» і «чоловічі» види діяльності (обслуговуюча, виконавська та інструментальна, керівна відповідно);
- **сімейних і професійних ролей відповідно до статі:** головними для жінок є сімейні ролі, а для чоловіків - професійні.
- **зовнішності** - типово «жіночі» й «чоловічі» риси, пов'язані із зовнішнім виглядом: жінка - тендітна й струнка, чоловік - розумний і атлетичний.

В Україні довгий час не використовували поняття «гендер», проте воно увійшло із соціології і означає соціально-рольовий статус людини (соціальні можливості кожної статі в освіті, професійній діяльності, доступу до влади, сімейні ролі та інше).

Гендерні відмінності формуються у процесі соціалізації — навчання ролі чоловіків і жінок, який відбувається від перших днів народження до статево зрілого віку, і меншою мірою — пізніше. На це впливають сімейне виховання, школа, взаємодія з іншими дітьми та ігрова активність.

Гендерні стереотипи мають значний вплив на психоемоційний стан і самопочуття людей, що підтверджується нормативними документами, які регламентують питання гендерної рівності. Проблеми, пов'язані з нерівністю, помітні в економічній сфері: обмежені можливості професійного росту, низька доступність жінок до керівних посад, а також гендерне насильство (фізичне, сексуальне, економічне) у різних сферах життя. Проте сьогодні, коли наша країна переживає складні часи, жінки дедалі частіше спростовують стереотипи про їхню роль як «берегинь», активно захищаючи країну нарівні з чоловіками й доводячи, що можуть бути сильними. Незважаючи на виклики та стереотипи, жінки в усьому світі продовжують боротися за свої права і працюють над подоланням дискримінації за ознакою статі.

На чоловіків значно впливають суспільні очікування та стереотипи, що створюють соціальний тиск і змушують їх завжди демонструвати силу, незалежність, успіх і самоконтроль. Відомо, що чоловіки часто приховують свої емоції, оскільки вважається, що вони повинні бути сильними і не показувати почуттів. Це змушує їх пригнічувати емоції замість відкритого вираження. Згідно зі стереотипами, чоловіки повинні виконувати роль головних годувальників і гарантувати фінансову стабільність сім'ї. Такий вплив гендерних стереотипів істотно позначається на психоемоційному благополуччі чоловіків, адже соціальні очікування і традиційні уявлення про роль чоловіка створюють значний психологічний тиск та обмеження.

Отже, гендерні стереотипи мають прямий негативний вплив на психоемоційний добробут обох статей, викликаючи різноманітні психологічні проблеми, зокрема тривожні стани, депресію, агресію, невпевненість та панічні розлади.

Вплив гендерних стереотипів на психоемоційний стан є вагомим і обмежує можливості розвитку особистості. Зменшення гендерних стереотипів і досягнення гендерної рівності є важливими кроками для покращення психоемоційного благополуччя всіх членів суспільства, економічного розвитку країни та розвитку соціальної справедливості.

Список використаних джерел:

1. Коваль І.С. Аналіз гендерних стереотипів майбутніх рятувальників у закладі вищої освіти / Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф., Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 296 с., с. 96-98.
2. Ковалькова Т.О. Наукові записки малої академії наук/Дослідження ставлення студентів до гендерних проблем сучасності: 2022. 57 с., с. 46.
3. Коханова О., Бурячок Є. Психологія і соціологія у контексті сучасної науки. Гендерні стереотипи: сутність, види та вплив на самореалізацію жінок різного віку: 2023. 93с., с.88-89.